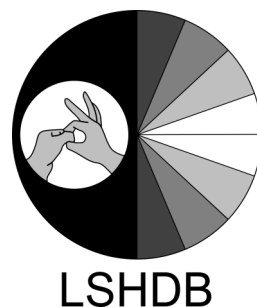

SYNHØR BLADET

Landsforbundet for Kombinert
Syns- og Hørselshemmede / Døvblinde

33 ÅRGANG
#4 2024

SynHør bladet er LSHDB sitt medlemsmagasin og blir utgitt seks ganger i året i trykt form, som punktskrift, på CD og er tilgjengelig på nett på www.lshdb.no

PROFIL: Møt Julie Garsiot

Rekordår for LSHDB sitt sommertreff!

Samling for døvblinde i Sandefjord kirke

MEDLEMSSKAP

MELD DEG INN I LSHDB

Www.lshdb.no
eller
Kontakt kontor@lshdb.no

KONTAKT OSS

Landsforbundet for kombinert syns- og
hørselshemmede / døvblinde

Epost: kontor@lshdb.no
Nettside: www.lshdb.no
TLF: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

BESØK OSS

ADRESSE:
Skippergata 33
0154 Oslo

DAGLIG LEDER:
Karin Andvig

ÅPNINGSTIDER:

Kontoret er åpent annenhver onsdag, og
hver torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.

BLADET

TILGANG:

Kontakt kontor@lshdb.no for å få tilgang på
bladet i punkt, ren tekstfil eller på CD.

TRYKK:

Rycon AS
Opplag 280

REDAKTØR:

Kaisa Markhus
Tlf: 97151746
E-post: kaisa@lshdb.no

FORSIDEBILDE:

Utsikt ut gjennom Kongeporten, mot
Glomma, nordspissen av øya Isengran og
bakerst ses litt av "nye" Fredrikstad. I
midten av portalen ligger et gammelt anker.
Tatt av: Solgun G. Storhaug

STYRET

LEDER

Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

NESTLEDER

Kari Kristine Engan
Tlf: 413 34 244
E-post: ka-k-eng@online.no

STYREMEDLEM

Sissel H. Markhus
Tlf: 934 96 277

E-post: sism@online.no

STYREMEDLEM

Marius Aasand Larsen
Tlf: 406 35 621
E-post: ml1004@icloud.com

STYREMEDLEM

Ståle Hatlelid
E-post: staalehk@hotmail.com

1. VARAMEDLEM Karianne Havsberg

2. VARAMEDLEM Juliane Eftevåg

Innhold

Redaktøren	4
Daglig leder forteller	5-6
En historisk vandring	7-11
Landsmøte og likepersonkurs	12-13
Sommertreff i kontekst	14-18
Samling for døvblinde i Sandefjord kirke	19-21
Refleksjoner etter sommertreffet	22-23
Sommertreffet—fra den yngre garde	24-25
Profil: Møt Julie Garsiot	26-27
Protokoll fra landsmøtet	28-31
Nytt fra lokallagene	32-33
Til Neste Gang	34

TIPSET:

Hej Norge!

Til orientering har vi skiftet navn fra 'Foreningen Danske DøvBlinde' (FDDDB) til 'DøvBlinde Danmark'.

Ta gjerne kontakt med oss:

Trine Dissing, sekretær

DøvBlinde Danmark

Tlf. 36 75 20 96 / 36 38 85 92 | trine@dovblinde.dk

Redaktøren

Kjære leser av SynHør bladet!

Jeg håper du har hatt en god sommer, fått koblet litt av og ladet batteriene i sola. I tillegg håper jeg at du er en av de rekordmange som tok turen til årets landsmøte og sommertreff i Fredrikstad!

Det er tydelig at årets største begivenhet i LSHDB var en suksess, så mange historier som har kommet inn fra sommertreffet, landsmøtet og likepersonskurset, og ikke minst ungdomsgruppa! Det ser kanskje ut som om dette er et helt magasin med kun de samme historiene, men jeg kan love deg at det er det ikke.

I redaktørarbeidet med disse innleggene ser jeg for det første hvor viktig sommertreffet er. Det inneholder sosiale aspekter, kunnskapspåfyll, bidrar til inspirasjon og forståelse både for unge og gamle, gir rom til å diskutere og fremme nye ideer og viktige politiske saker. Og ikke minst gir sommertreffet kulturelt påfyll siden det avholdes et nytt sted i landet hvert år!

Med andre ord viser alle disse innleggene fra sommertreffet helt ulike perspektiver, med helt ulike fokusområder og helt unike historier fra flere av deltakerne i år.

Så dersom du var en av de som ikke tok turen i år, så tror jeg at du gjennom å lese denne utgaven av SynHør bladet vil bli inspirert til å ta turen neste år!

I tillegg finner du et par helt andre artikler. Blant annet kan du lese en oppsummering av hvordan arbeidet med å bedre forstå bibelen og kirkerommet gjennom tegn kan gjøres, dersom man har engasjement og setter i gang en samling med nettopp dette som tema. I tillegg får du bli kjent med Julie, på side 26. Det er alltid like gøy å bli bedre kjent med medlemmene våre, og få lese om all drivkraften som finnes blant dere.

Takk for at dere deler med meg slik at jeg får delt videre med alle våre lesere.

Da gjenstår det bare å ønske deg riktig god lesing, og en god sensommer så lenge det varer. Rett rundt hjørnet nå, venter en ny årstid med nye muligheter.

Vennlig hilsen
KAISA MARKHUS | kaisa@lshdb.no

DAGLIG LEDER FORTELLER

Av Karin Andvig

I forbindelse med det pågående arbeidet rundt frilansordningen for tolker, innleder vi denne gangen med en liten oppsummering av hele styret og daglig leder sitt arbeid i forbindelse med at NAV ønsker å sette frilanstolkordningen ut på anbud.

Først en liten forklaring på hva anbud betyr: NAV må «kjøpe» frilanstolker fra et firma. Akkurat nå jobber NAV med hvilke tjenester et slikt firma må kunne løse. Innholdet av disse tjenestene er første fase av prosessen. NAV blir å be om anbud fra firmaer som er interessert, og til slutt bestemmer NAV seg for et eller flere firmaer som skal overta frilansordningen. Det betyr at frilansordningen vil bli organisert gjennom et privat firma og ikke gjennom tolketjenesten slik det er i dag.

Rent praktisk sier NAV at brukerne fremdeles skal bestille alt gjennom tolketjenesten på samme måte som i dag. Årsaken til denne endringen er slik vi har oppfattet det at den per i dag strider mot EU reglene.

Styret i LSHDB mener dette kan bli meget uheldig, særlig for våre medlemmer, som er mest avhengig av å bruke frilanstolker. Vi må derfor være ekstra oppmerksomme på endringer som eventuelt skjer politisk.

Ordningen per i dag har opplagte mangler og har dårlige vilkår for frilanstolkene, men vi har ikke tro på at et privat firma skal kunne gjøre endringen bedre hverken for brukere eller tolker. Det må nødvendigvis bli et ekstra ledd som koster mer og tar ekstra tid. Hvordan de skal kunne fortsette å ta imot bestillinger direkte fra brukerne, for så å sende videre til et firma, som igjen må finne tolker for deretter sende melding til tolketjenesten, som igjen må gi beskjed til brukerne, er vanskelig å forstå. Ingen av disse praktiske spørsmålene kan bli besvart per i dag, fordi ingen vet hvordan resultatet faktisk vil bli.

Vi samarbeider med HLF, NDF og FNDB for å prøve å finne en alternativ ordning, men slik vi fikk det forklart på sist møte med NAV, virker det som det, rent juridisk, nærmest er umulig. NAV må følge EU reglene og frilansordningen er såpass dyr, at EU derfor krever at den blir konkurranseutsatt.

Vår oppgave blir da å sikre at alle rettigheter kommer med i anbudet, slik at man fremdeles kan få tolk til alle livets gjøremål, inkludert digital og skriftlig beskrivelse. Vi har hatt flere møter med de andre brukerorganisasjonene, hatt møte med departementet, med koordineringsenheten i

NAV og vi kommer til å fortsette med dette arbeidet som høyeste prioritet.

Vi vil være tett på en anbudsprosess, for å sikre rettighetene til døvblinde. Vi kan ikke stille oss utenfor denne prosessen, selv om vi i utgangspunktet er imot denne løsningen, for det er viktig at døvblindes rettigheter blir nøye fulgt opp!

Det eneste positive med løsningen er at det blir understreket at NAV skal motta alle bestillinger og vurdere dem som i dag, det betyr at tolketjenesten fremdeles sitter med ansvaret for dekning av oppdrag. Hva eller hvordan dette skal kunne gjennomføres gjenstår å se. NAV sin plan er at den skal være i gang allerede før sommeren 2025.

Det er viktig å understreke at rettigheten til tolk/ledsager IKKE er endret!

Vi går en litt usikker framtid i møte, men selve loven er ikke endret og døvblinde har samme rettigheter under denne ordningen, som den gamle.

Vi som interesseorganisasjon vil fortsette med å sikre at disse rettighetene blir ivaretatt.

Vennlig hilsen,

Karin Andvig (daglig leder, LSHDB)
med styret.

EN HISTORISK VANDRING

Skrevet av Solgun Granlund Storhaug

Utflukt til Gamlebyen i Fredrikstad – og litt om det andre som foregikk på årets sommertreff

Dagen etter at vi hadde avviklet landsmøtet var det duket for utflukt til Gamlebyen. På veien dit stiftet vi bekjentskap med de hyggelige bygfergene som også hadde hyggelige priser, det var rett og slett gratis å reise med dem. Det var flere av dem, de gikk ofte, og ett av stedene man kunne ta ferga til var Gamlebyen. De fleste av oss tok ferga fra et stopp et steinkast fra hotellet, og med et mellomstopp tok fergeturen til Gamlebyen et kvarter.

Vi hadde et strålende varmt og fint sommervær, noe som utgjorde prikken over i-en på en slik utfartsdag. I Gamlebyen ble vi møtt av to guider og vi delte oss i to grupper som hver gikk med

sin guide. Vi fikk en flott omvisning i denne byen som i dag regnes som Nordens best bevarte festningsby, og vi ble innviet i masse interessant, morsom og gruvekkende historie.

Mot Glomma er det tre porter; Fergeporten der vi gikk inn, så Mellomporten, og lengst i sør, Kongeporten. Nå snakker vi ikke om store avstander, det er ikke lange spaser turen å gå verken på langs eller tvers da Gamlebyen består av 16 kvartaler.

Det vi ikke klarte å sanse umiddelbart var hvordan Gamlebyen er bygd og ser ut. Det viste guiden oss med et bilde tatt ovenfra. Wow! Det er rene ingeniørkunsten og den ser rett og slett vakker ut. Den ser ut som en halv stjerne med spissene mot øst og med vollgraver rundt, også i stjerneform.

Den halve stjerna har fem spisser, tre mot øst, og to mindre mot nord og sør. Det er bastioner som utgjør spissene. En bastion er et festningsverk som stikker ut, og dermed har altså Gamlebyen tre hele bastioner og to halve. På vestsiden renner elva Glomma. Det er et imponerende arbeid som ligger bak byggingen av denne byen. Over vollgrava er det en vindebro, ei bro som kunne åpnes og lukkes. Dette var lenge den eneste veien inn og ut av byen. Broen ble senket, og dermed åpnet, ved soloppgang. Og ved solnedgang ble den hevet og på denne måten ble veien til byen lukket. I arbeidet med å åpne og lukke trengtes det 30 soldater hver gang, og dette skulle alltid gjøres under oppsyn av kommandanten. Vi fikk høre om en kommandant som ikke var så nøye med tiden og som var glad i å sove. Det resulterte i at innen han dukket opp om morgenen så hopet det seg opp med folk på begge sider; på innsiden folk med buskap som skulle ut på beite og folk i andre ærender, og på utsiden stod folk og leveranser som skulle inn.

Vollgravene rundt var ikke dype annet enn på midten, noe som medførte at hvis noen håpefullt gjorde et forsøk på å vasse over, så ventet drukningsdøden på midten. Svømmeferdigheter var nemlig et fremmedord på denne tiden. Om vinteren når alt var bunnfrossent var det altfor kaldt og uansett ikke forhold for krig eller fiendtlig aktivitet.

På vår vandring rundt i byen sammen med guiden fikk vi høre masse historiske fakta og interessante og morsomme fortellinger om det vi så. Om sykehuset som tok seg av de aller fattigste, monogram for tidligere konger, om tiden med fanger og slaver som ble inndelt i kategoriene ærlige og uærlige og om deres grumme skjebne. Om at Hans Nielsen Hauge satt fengslet her i to

døgn før et rettsmøte i Gudbrandsdalen og at det ble fortalt at betjenten som førte ham til rettsmøtet ble omvendt før to dager var gått. Om Tøihuset som lenge var Norges største hus i grunnareal med sine 4000 m², om DunkeJon, om Laboratoriet der kruttet til festningen ble laget, om den korte krigen mellom Sverige og Norge i 1814 og Mossekonvensjonen som ble signert i Kommandantgården 15. august samme år, om Forsvaret som i dag tar dårlig vare på bygningsmassene og mye mer!

To ting til bare må nevnes. Det ene er om infanterikasernen som ligger ved torvet og dens artige oppbygging. Den er nemlig tegnet etter det kalenderiske system som innebærer følgende: fire porter, en for hver årstid, 12 røkepipere for årets måneder, 52 rom for årets uker og 365 vinduer for årets dager, 24 ruter i hvert vindu og 60 dører tilsvarende timer i døgnet og timens minutter!

Det andre som må nevnes er noen ord om den smertefulle brannhistorien. Opp igjen - om historien har det vært mange, mange branner, og flere av dem sto svenskene for i ufredstid. Fredrikstad oppstod faktisk også på grunn av brann da Sarpsborg brant ned til grunnen i 1567. Kong Fredrik II bestemte da at byen skulle bygges opp igjen og da nærmere Glommas utløp slik at det skulle bli lettere å forsvare byen (etter et par års tid ble likevel også gjenoppbygging av Sarpsborg påbegynt, men det er en annen historie).

I Gamlebyen er det to rådhus. Det nyeste ble bygget i 1860-årene med et utkikkstårn. Men dette tårnet ble mest brukt til noe helt annet enn å holde utkikk etter fiender; det kunne de nemlig henge brannslanger til tørk i. Også i nyere tid er brann en smertelig historie med flere trehus tett i

tett. Byggeforskrifter med blant annet påbud om brannvern mellom husene ble bevisst oversett av økonomiske årsaker. For den historieinteresserte er det masse mer historie om Gamlebyen og Fredrikstad å søke opp og forlyste seg med!

Etter at guiden sa takk for seg og vi takket hjertelig tilbake var det fritt resten av dagen og mange valgte å kose seg videre i denne vakre, historiske Gamlebyen utover ettermiddagen. Det var mye man kunne fylle tiden med, her var museum, gallerier, kaféer, restauranter, puber, glassblåseri, skomaker, bokhandel, koselige butikker, modelljernbanemuseum med mer. Det var også fint å bare surre rundt på brosteinene mellom all historien eller å gå på fine stier langs vollgravene.

En annen fin ting med Gamlebyen er at det er en levende bydel, det bor ca 350 mennesker her i dag. Undertegnede tok masse bilder denne dagen og var strålende fornøyd med både en kjempefin, interessant og lærerik dag!

Det eneste som kunne vært litt bedre var at man ved bestilling av guide hadde vært bevisst på å få nok tid sammen med dem. Selv om vi hadde god tid så hadde guiden vår en ny avtale å rekke etterpå. Det var ikke alt hun rakk å vise og fortelle siden ting tok litt lenger tid enn det hun var vant til, på grunn av ulike kommunikasjonsformer og tid til beskrivelse både med tale og taktilt. Noen trengte mer tid da de syntes det var litt utfordrende å bevege seg på brostein. Til en annen gang er det lurt å forklare dette for guiden på forhånd og rett og slett bestille litt lenger tid for å sikre at vår gruppe også får med seg alt det interessante en guide har å fortelle.

Jeg skylder å fortelle litt mer om sommertreffet enn bare utflukten til Gamlebyen. Som vanlig var det oppstart mandag og

slutt søndag etter frokost. Vi var mange i år, og jeg mener at det ble sagt fra arrangøren at dette var et av toppårene med tanke på antall deltakere. Vi ruvet godt i hotellets største konferansesal når vi var samlet der på dag- og kveldstid.

Angående ukedager så kom det opp et interessant forslag på årsmøtet om å forskyve sommertreffet. Det er en kjensgjerning at flybillettene er dyrere på mandager og ekstra dyre på søndager, så medlemmene og dermed også foreningen, kan faktisk få mindre reiseutgifter ved å holde seg unna disse to dagene som reisedager. Med andre ord et godt forslag som styret kan ta med seg videre.

Jeg har lyst til å nevne noen av aktivitetene på kveldstid denne uka. Det vanlige gjennom de siste årene har vært at de ulike distriktslagene har hatt ansvar for underholdning på hver sine kvelder. I år fikk vi imidlertid tre kvelder med historiefortelling.

Først ut var Arne Olav Løvik som fortalte fra sin spennende idrettskarriere. Fra at han på syttitallet fikk høre fra flere leger at han aldri kunne klare å løpe et maraton (pga. balanseproblemene i forbindelse med Usher 1-diagnosen) til at han i fjor løp sitt hundrede maraton! Det var utrolig sterkt og interessant å få høre denne historien. Da han til slutt gav anledning til spørsmål fra salen så var det først helt stille. Da tenker jeg at det var flere enn meg som var stille av ren andektighet og stum beundring; hva kunne man egentlig si etter noe sånt? Både godordene, spørsmålene og beundringen løsnet da også etter hvert.

Neste kveld var det Tormod Prytz sin tur og det etter sterke oppfordringer. Selv betyr han at han ikke har opplevd så mye spennende, men det er gull å få høre fra livet til en som har levd lenger enn de

fleste av oss. Levd liv og et langt levd liv er uansett interessant for oss som er yngre. Og det var interessant å få høre fra oppvekst, skolegang, utdanning og arbeidsliv. Men det var mer enn interessant, det var også fryktelig vondt. Historier om atskillelse fra foreldre fra langt under skolealder samt hvordan (blinde) barn kunne ha det på internatskoler, det gjør så vondt at man ikke har ord. Så er det ekstra godt å merke at Tormod med sin gode livsinnstilling, sine lave skuldre og sitt pågangsmot ikke har blitt bitter, men fått utrolig mye godt ut av livet.

På kveld tre var det Andreas Findal som delte fra sin historie. Og til tross for en alder på kun 26 år så hadde han også mye å fortelle, og det fra en oppvekst med mobbing som kunne tatt knekken på de aller fleste. Det var nok flere enn meg som ikke var forberedt på en så vond historie og som ble sittende lamslått å kjenne at dette var fryktelig vondt. Andreas var veldig åpen og forsamlingen kunne spørre om hva som helst. Under alle disse tre kveldene kom

det spørsmål og kommentarer fra salen og noen kom også med drypp fra sine egne historier. Slike kvelder med historiefortellinger var både utrolig flott, krevende og givende. Her ble det satt fokus på tung problematikk og man kunne kjenne på kroppen at det tok på.

Det var mye å bearbeide og jeg vil hevde at dette var likepersonkurs like godt som mye annet. Det var også flere enn meg som mente at dette med fordel kunne vært flyttet opp til dagtid slik at man som tilhører og deltaker ville fått bedre tid til respons, bearbeidelse og deling av erfaringer på tvers. Denne utfordringen ble også gitt videre til arrangør for senere planlegging.

Den neste kvelden var det lettere underholdning med god, gammeldags quiz, noe som var veldig hyggelig.

På lørdagen var det som vanlig rebusløp selv om vi ikke løp så mye akkurat. Men hjernecellene fikk jobbet! Jeg formelig ser for meg at Åshild Johansen gjennom hele året gnir seg i hendene og pønsker ut det ene og det andre hun ønsker å teste oss i. Om kvelden ble fasiten gjennomgått og vinner ble kåret.

Hele uka var det en barne- og ungdomsgruppe som stort sett hadde eget opplegg og senere i bladet kan du lese litt fra den kanten.

Tusen takk for årets sommertreff!

Bildene viser ulike motiver fra Gamlebyen, og er tatt av Solgun.

LANDSMØTE OG LIKEPERSONKURS

Skrevet av Tormod Prytz

Sommertreffet varte i år fra mandag 24. til søndag 30. juni. Det fant sted på Scandic City i Fredrikstad. Det var greit å finne fram på hotellet, og teleslynga virket godt etter de vanlige startvanskene. En nyhet var at vi måtte ha en app for å få den i gang. Hotellet ordnet det imidlertid slik at vi kunne bruke den uten app.

Servicen var god og maten upåklagelig.

En stor takk til den som skaffet meg opplysninger om hotellet fra internettet! Her er en sterkt forkortet utgave: I 1964 åpnet Hotell City med 53 moderne rom, restaurant, festsal og kafeteria. Det ble drevet av AS Restaurantdrift, eid av Fredrikstad kommune. I 1974 ble hotellet utvidet med 110 nye rom samt bankett- og konferanselokaler. Så fulgte flere utvidelser og eierskifter. Scandic City har nå kapasitet for 1500 gjester. I 2015 ble hotellet en del av Scandic-kjeden.

LSHDBs landsmøte ble holdt tirsdag 25. juni. 31 stemmeberettigede møtte. Med ledsagere og tolk/ledsagere ble det over 100 deltakere på sommertreffet. Landsmøteprotokollen kommer senere i bladet.

Her nevner jeg bare at styret nå består av: Leder Åshild Johansen, styremedlemmer Kari Kristine Engan, Sissel H. Markhus,

Marius Aasand Larsen, Ståle Hatlelid, og Varamedlemmer Karianne Havsberg og Juliane Eftevåg.

For meg som møteleder og gammel organisasjonsmann var det en glede å oppleve den store aktiviteten blant landsmøtedeltakerne.

Torsdag og fredag var satt av til likepersonkurs. I år var temaet: "Hva kan man bruke den taktile sansen til?" Mer enn 40 medlemmer deltok i kurset, som denne gangen inneholdt mye gruppearbeid.

Forsamlingen ble delt i seks grupper. Kursansvarlig var, som vanlig, Kari Kristine Engan. Etter hennes velkomst fulgte to innledninger, en av Ole Elvesveen og en av Bibbi Hagerupsen.

Ole Elvesveen fortalte blant annet om overgangen fra han hadde litt syn til synet ble borte. Tenk på det! Synet minker, - du blir stadig mer avhengig av hjelp, - framtida blir på alle måter mørkere. Det skal stor styrke til for å leve videre! Ole Elvesveen har den styrken. En bekymring er at det ser ut til å bli færre tolk/ledsagere som behersker taktilt tegnspråk. Når mange får CI (cochlea implantat), blir behovet for taktilt tegnspråk mindre. Men ikke alle kan

få CI, og vi må aldri glemme å hjelpe de som er avhengige av taktilt tegnspråk!

Bibbi Hagerupsens innledning føltes som en stor hyllest til haptisk kommunikasjon. Hadde jeg vært ung, så hadde jeg sikkert prøvd å lære det. Jeg er nemlig ikke i tvil om at blinde også kan ha stor nytte av systemet. Men vi må jo også lære våre seende hjelpere å bruke det.

Så ble gruppene sluppet løs på oppgavene:

1. "Hva er taktil sans? Nevn eksempler!"

Følesansen ble selvsagt nevnt av alle. Mange nevnte smaken. Og til min overraskelse: noen nevnte luktesansen.

2. "Hva bruker du den taktile sansen til?" og "Kan du tenke deg flere ting å bruke den taktile sansen til?" og "Har du hjelpemidler som er beregnet på å bruke din taktile sans?"

Verden er full av hjelpemidler for seende. Det finnes også mange for blinde. Men for døvblinde er utvalget ikke stort. Noen hjelpemidler vibrerer, noen viser med Punktskrift eller med andre taktile tegn hva som skjer når hjelpemidlene brukes. Men altfor mange produsenter glemmer hvor viktig det er å kjenne på bryteren om strømmen er av eller på. Du har ladet

batteriet. Du trodde strømmen var slått av. Men når du skal bruke hjelpemidlet, er batteriet flatt. Flere av oss har prøvd å få leverandørene til å forstå dette problemet. Hjelpemidler som ikke krever strøm, finnes snart ikke. I farten husker jeg visst bare klokken som skulle trekkes opp.

Torsdagen gikk med til gruppearbeid.

Fredag fikk vi vite noe om gruppenes arbeid. Til slutt ble kurset evaluert. Det viste seg at denne typen kurs er svært populært. For det første kommer mange til orde samtidig når vi har gruppearbeid. For det andre får mange nytte av kunnskaper som andre kursdeltakere sitter inne med, og som det ikke er så lett å forklare i en stor forsamling. For det tredje blir medlemmene bedre kjent med hverandre, og det er en stor fordel for LSHDB. Vi samarbeider jo bedre med folk vi kjenner. Og for det fjerde: Det blir ikke så skremmende å ta ordet i større forsamlinger når vi har trening fra gruppearbeidet.

Til slutt takker jeg hjertelig for samværet med alle de hyggelige menneskene jeg traff i Fredrikstad!

SOMMERTREFF I KONTEKST

Skrevet av Cor van der Lijcke, livsnyter og medmenneske

Fredrikstad ble grunnlagt i 1567 av kong Fredrik 2 av Danmark og Norge. Dette som følge av svenske troppers ødeleggelse av Sarpsborg.

Han bygde denne nye byen ved Sarpsborg og annonserte dette skriftlig. De som kunne lese, flyttet dermed til Fredrikstad, og de som ikke kunne lese, ble i Sarpsborg.

Fredrik var populær. Han var mild og rettferdig.

Fredrikstad ligger ved utløpet av Glomma. Elva var av stor strategisk betydning og bedret forsvarsmulighetene på den tiden.

Byen var opprinnelig omgitt av bastioner og vollgraver.

Stedet er kjent for sin godt bevarte gamle del, Gamlebyen, som Solgun har skrevet mer inngående om tidligere.

Bare 350 mennesker bor her, hovedsakelig kunstnere. Denne vakre delen av Fredrikstad har også 2 museer.

Jernbanemuseet drives av frivillige og viser en rekke modelljernbaner. Inngangsbilletten inkluderer også en rundtur med et minitog.

Det var påfallende at togføreren var sterkt hørselshemmet.

Krigsmuseet viser hendelser under andre verdenskrig, hovedsakelig lokale begivenheter. Museet var ikke tilgjengelig for personer med synsutfordringer. Alt var bak glass. For en skam!

Gamlebyen er ellers kjent for sine pittoreske og sjarmerende kamelgater. Akkurat som en kamel på vei gjennom ørkenen, snor disse gatene seg gjennom Gamlebyen. Alt dette gjorde det vanskelig for fienden å finne en vei under et angrep.

Bebyggelsen langs disse gatene er ofte lave og hvitmalte, med fasader i tre og røde takstein. Disse takene minner om puklene til en kamel. Den uregelmessige gatestrukturen hadde et strategisk formål,

nemlig å bremse hastigheten til inntrengerne.

De godt bevarte portene og murene gir et bra innblikk av militærarkitekturen på 1600-1700-tallet. Det er flere gallerier, butikker, kafèer og restauranter som ligger i de trange smugene med brostein.

En tur til Gamlebyen i Fredrikstad er et minne for livet! Det anbefales!

Fra Fredrikstad stasjon til Scandic City hotell er det bare 10 minutter å gå.

Hotellet ligger i hjertet av Fredrikstad, i nærheten av kafeer, restauranter, butikker og severdigheter. Alle tiders!

Hotellet er universelt utformet og dermed tilgjengelig for alle. De er også svært opptatt av miljø.

Jeg fikk veldig god kontakt med 3 servitører: Aleksander, Anas, og spesielt med Nino. Han sjarmerte alle tolker med sitt svarte krøllete hår, mørke skjegg og dypblå øyne. På kort tid lærte han seg noen haptiske signaler og tegn!

Jeg snakket også med en av direktørene på hotellet. Han var en stor og sterk mann, og jeg spurte om han var en kakemons, slik som jeg. Han svarte at det var han ikke. Han var en ølmons!

På kvelden fikk vi buffet istedenfor 3 retters middag. Dette er en god idè, for jeg har forstått at mer en 50 % av oss i gruppa har allergier eller intoleranser. Buffeter er også effektivt for hotellet siden det krever mindre serveringspersonale.

Det er flere kirker i Fredrikstad. Den mest kjente er Domkirken. Den er bygget i murstein og har et spesielt tårn. Inni er kirken rikt dekorert med glassmalerier. Skulpturhagen ved kirken er et kulturelt sted i byen.

Håpets katedral. Denne kirken er bygget av plast fra havet og er med på å sette fokus på plastforurensning. En meget imponerende bygning!

Et vikingskip ble gjenskapt i nærheten av denne katedralen. Dette prosjektet gjelder rekonstruksjon av skipet «Oseberg». «Osebergskipet» er et av de mest kjente og best bevarte vikingskipene. Prosjektet for å gjenoppbygge «Osebergskipet» startet som et vitenskapelig og historisk eksperiment. Alt for å få mer innsikt i skipsbygningstekniker hos vikingene. Tradisjonelle metoder og verktøy ble brukt. Prosjektet gjennomføres i en kombinasjon av fagfolk og frivillige.

Jeg snakket med en mann fra Tyskland som hadde bodd i Fredrikstad i 2 år fordi han deltok som frivillig i dette unike prosjektet. Han fortalte meg også at prosjektlederen er fra Nederland. Skipet er nesten ferdig utvendig. Skipet eies av Oslo kommune og Riksantikvaren er ansvarlig for prosjektet.

Fredrikstad tilbyr et unikt og sjarmerende transportmiddel: Gratis ferger. Disse er elektriske og noen har ingen styrmann, men seiler på egenhånd. Fergene bidrar sterkt til å binde de to bydelene sammen. Og gjør det enkelt å forflytte seg rundt i byen. Fredrikstad har noen interessante kunstsentre og gallerier, bl.a. Fredrikstad Kunsthall. Dette kunstsenteret fokuserer på samtidskunst. Det har også mange spennende installasjoner. Fasinerende og tankevekkende. Stedet hadde en flott kafè der en kunne sitte ute og få utsikt over Glomma.

Høydepunktet på eventyret i Fredrikstad var en 3 timers tur med båt. Vi seilte blant annet forbi Store Råholmen, et godt bevart steinbrudd. Det ble tatt ut store mengder granitt til diverse gater, bygninger og plasser. I 1942 begynte man å framstille steinblokker til Adolf Hitlers påtenkte seiersmonument i Berlin. En 8 tonns kran som forøvrig ligger på stedet den dag i dag, løftet granittblokkene på 8 - 10 tonn. Flere av disse ligger enda på stedet.

Det ble også tatt ut granitt til et lite åttekantet kapell i Nederland!

Men nå over til å fortelle litt om en rekord som ble slått i år! Det var nemlig 120 deltakere (medlemmer, støttekontakter og tolker) på sommertreffet. Jippi!

Jeg blir veldig engasjert!
Jeg elsker å debattere.

Men alltid med respekt. I debatt må du spille ballen, ikke motstanderen. Jeg kunne imidlertid ikke fungere optimalt i kommunikasjonen siden teleslynga ikke fungerte.

Den første dagen var det en teleslynge du måtte koble til smarttelefonen. Det gjaldt imidlertid bare for de som hadde en iPhone, ikke for de som hadde en Android-telefon. Når jeg snakket, hørte jeg mitt eget ekko. Det er slitsomt!

Dagen etter var det en transportabel teleslynge. Dette fungerte ikke for meg heller. For 3 år siden ble likepersonskurs og julebord arrangert i Ullensaker. Da var Sissel Haavik og jeg der to ganger på forhånd for å sjekke alle fasilitetene i konferanserommet. Det kunne med fordel også vært gjort i Fredrikstad av erfaringskonsulenter.

Tenk: brukervedvirkning eller bruker med virking. Kanskje det er lurt å skrive en «kjørebok» for å organisere sommertreffet. Dette for unngå ulike problemer som en har møtt på tidligere.

Vi hører ofte at styret har utilstrekkelig kapasitet. Det kan nok løses noe med større innsats fra LSHDB's egne medlemmer. Et nyttig alternativ kan også være å utvide styret med eksperter. Flertallet skal imidlertid bestå av personer med syns- og hørselsutfordringer.

Jeg er bekymret for fremtiden til haptisk kommunikasjon.

Haptiske signaler er ekstremt viktig for at vi skal oppfatte verden rundt oss. Vi må fortsette med å bevise viktigheten til denne formen for kommunikasjon.

Kanskje Hapti-Co kan lage en guide med

haptiske karikaturtegninger? Dette gjør det lettere for barn og familier for gjenkjenne haptiske signaler. Let it Go - Hapt-i-Co!

Tolkeopplæringssteder har imidlertid en viktig rolle i å undervise i haptisk signaler. Denne formen for kommunikasjon brukes i ulike land. Jeg er veldig takknemlig til Trine Næss som introduserte haptiske signaler i ADL-modus. Det var også en stor ære for meg å medvirke til bruk av haptiske signaler i Nederland. Hup Holland Hup!

Et gjentakende spørsmål er også hvor man kan lære seg tegnspråk. Svaret på dette er kanskje ikke så enkelt. Er dette en utfordring som NKPD, Statped eller Eikholt kan ta tak i?

I tillegg håper jeg at noen i NKPD leser dette: Kan dere lage et tipskort for hvordan seende og hørende bedre kan kommunisere med personer med syns- og hørselsutfordringer?

Som du leser, blir jeg raskt engasjert, og har mange ideer. Men nå går vi videre til likepersonskurset, med tema: Bruk av berøringssansen. Dette er et veldig viktig tema.

Statped deltar i et internasjonalt prosjekt innen teamet: Berøringsspråket! Formålet med prosjektet er å vise viktigheten av å bruke berøringssansen. Prosjektet ledes av Femke Krijger fra Nederland. Hun har Usher syndrom. På grunn av sykdom mister hun langsomt syn og hørsel, – og også sitt liv som advokat, kone og mor.

For en del år siden holdt hun et brennende foredrag på Eikholt med tittelen: Balanse-kunstner. Nå har hun skrevet en bok med samme tittel. Fasinerende ærlig og med humor beskriver Femke prosessen med sorg og rehabilitering.

Men dette er ikke bare tap. Ved å møte sine begrensninger innser Femke at persepsjon er mer enn bare å høre og å se. I dag jobber hun som kroppsledet trener/coach, internasjonal forsker og foredragsholder.

Innsikten jeg tar med meg fra Femke er: Gi aldri opp!

Under diskusjonen rundt dette temaet på likepersonskurset i sommer, kom det fram at personer med syns- og hørselsnedsettelse ofte kan ha psykiske problemer. Kanskje det kan være et interessant tema for neste likepersonskurs?

Til slutt vil jeg gjerne avslutte med å dele mitt livsmotto med deg som leser: Du trenger ikke oppleve verden rundt deg med øyne og ører, like viktig er det å se med hjertet og høre med magefølelsen!

Bilde 1: Bilde av Fredrikstad domkirke som strekker seg opp mot den blå himmelen. I midten er inngangsdørene, som ser ganske små ut i forholdt til den massive bygningen, og foran dørene står Cor og strekker armene til værs.

Bilde 2: Cor holder rundt en bronseskulptur av en hjort, og smiler. Tatt i skulpturparken.

Bilde 3: Cor sitter i en båt og styrer mot Fredrikstad.

Bilde 4: Bilde av Scandic city Fredrikstad. Hotellet som Sommertreffet ble avholdt på i år.

SAMLING FOR DØVBLINDE I SANDEFJORD KIRKE

Skrevet av Berit R. Øie, initiativtaker

Er det behov for en kristen temasamling for personer med kombinert syns- og hørselshemming og døvblindhet? Vi som har kombinert syns- og hørselshemming har ulike forutsetninger for å kunne oppleve en helhetlig gudstjeneste.

Jeg undret meg over hvordan denne gruppen oppfatter gudstjenesten med de ulike seremoniene som for eksempel nattverd, dåp og begravelse? Er det mulig med bruk av haptiske signaler under gudstjenesten? Fungerer teleslyngen for oss med hørselsrest slik at vi kan oppfatte det som sies? Er tegnspråket tilgjengelig under gudstjenesten, enten visuelt eller taktilt? Vet denne gruppen med dobbelt sansetap hvordan kirkerommet egentlig ser ut?

Jeg lurte også på hvordan en kan lese Bibelen med enten lyd, tilrettelagt skriftstørrelse eller på punktskrift? Og ikke minst; finnes Bibelen oversatt til norsk tegnspråk?

Jeg kontaktet flere personer og ulike instanser som viste stor interesse, og dette gav resultater!

Syv personer med ulike grader av kombinert syns- og hørselshemming møttes i Sandefjord døvekirke 5. – 9. mai i år. Det ble en fantastisk samling. Gruppen var oversiktlig, vi fikk tid til å snakke sammen i pauser og under middagene gjennom uken.

Mandag ble liturgi med ulike spørsmål om gudstjeneste presentert av prost Linda Berntzen og kirkefaglig leder Hege Lønning, begge fra den nasjonale Døvekirken. Vi prøvde også å lære bønnen «Fader vår» på visuelt tegnspråk. En utfordring for oss med synstap, og for de som er uvant med tegnspråk, men alle prøvde. Under middagen fortalte prost Linda at det er kun ett land som har en komplett Bibel på tegnspråk, nemlig USA. Det er et enormt stort arbeid å skulle omforme det skrevne ord over til visuelt tegnspråk som skal ha riktig uttrykk og innhold.

Tirsdag fikk deltakerne tips og ideer om tilrettelagt tekst av generalsekretær Øyvind Woie fra KABB, Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte. De gjør et imponerende arbeid med å omforme skriftlig tekst til tilgjengelig tekst for alle, bedriver kursvirksomhet og har spennende arrangementer.

Jeg var også innom tema «Bønn, virker det». Øyvind tok opp tema om helbredelse, om ukjente folks overgripende mening om å gi helbredelse til en med syns- og/eller hørselstap. Dette er store og personlige tema som bør tas opp ved en senere samling. Til slutt fortalte Øyvind og en av deltakerne, Henny Torkilsen, om pilegrimsvandring som KABB gjennomførte i fjor.

Onsdag reiste vi til Tomaskirken og hadde gudstjeneste gjennomført av prest Marco Kanehl fra stiftelsen Signo og prost Linda, og med påfølgende kirkekaffe. Det var veldig populært!

Vi ble utfordret i hvordan kommunikasjonen skulle fungere optimalt for alle. Ingen av oss hadde samme bakgrunn og kommunikasjonsform, og dermed hadde vi ulike måter å oppfatte hva som ble sagt og hva som var synlig. De som ikke kunne tegnspråk, måtte få språket oversatt av tolk, og omvendt, fra talespråk til tegnspråk. I tillegg trengte to av deltakerne skrivetolkning, flere trengte å høre via teleslynge, minst to trengte taktilt tegnspråk, og en hadde tilrettelagt visuelt tegnspråk.

Dermed viste denne lille gruppen faktisk hele spekteret av hvor forskjellige vi kan være i gruppen døvblinde. Selv om vi var syv deltakere som spiste middag sammen, var vi alltid minst 15 personer rundt middagsbordet. Judith Kristin Asche hadde med sin ektemann Harald, og alle hadde hver sin tolk for at kommunikasjonen oss imellom skulle flyte godt.

Det ble en minnerik samling som gav mersmak! Tilbakemeldingene fra deltakerne landet på at til neste år måtte vi arrangere en pilegrimstur, og jeg er allerede på saken! Vi har fått kontakt med Pilegrimssenteret som har gitt nyttige tips og viktige kontaktpersoner i Trøndelag. Ny invitasjon kommer!

Alle er velkomne, du er også velkommen, smiler Berit.

Bilder:

Bildene er hentet fra facebooksidene til KABB (Kristent arbeid blant blinde og svaksynte), som ble lagt ut 07.05.24

Bilde 1: Viser taktil kommunikasjon mellom Edvard Strand og Berit, samt at vi skimter Merete Karlsen og Arne Olav Løvik.

Bilde 2: Viser Berit R. Øie som står foran i rommet med en mikrofon sammen med en tolk. Fremfor Berit sitter Hilde Pettersen og Judith Kristin Asche, som vi ser ryggene til, og som sitter og ser på en dataskjerm med tydelig tekst.

Bilde 3: Fotografen står bakerst i lokalet der skrivetolkene sitter med egen pc og skriver til deltakerne med sine skjermer som sitter lengre frem i lokalet. Aller fremst står Berit og prater i en mikrofon imens tolken står ved siden av.

REFLEKSJONER ETTER SOMMERTREFFET

Skrevet av Lyder Storhaug

Når sommertreffet er i gang med sine møter og kurs er det alltid mulighet for å lære noe nytt. Det er stor spennvidde i innhold og aktiviteter.

Jeg vil også denne gang takke for at jeg fikk være med. Å treffe dere – både gjengangere og nye – det gir glede og ny verdifull innsikt hver eneste gang!

Kanskje ble sommertreffet i Fredrikstad 2024 et spesielt dypt møte med livets mange kamper for å holde fast på seg selv og sin verdighet som menneske.

Vi fikk et innblikk i hvordan mobbing, uforstand og ondskap tas i bruk for å stjele egenverdi og livsmot fra dem som ikke passer inn i de vellykkedes bilde på en vellykket verden. Mobbing er et uttrykk for de vellykkedes følelsesløshet og kulde. Et bevis på de kunnskapsrikes kunnskapsløshet når det gjelder å vise godhet mot sine medmennesker.

Da det ble satt søkelys på den taktile sans og dens bruksverdi, kom det til meg tanker om at noe vesentlig manglet. Med bakgrunn i de mange gripende historiene vi hadde fått del i, fikk jeg en fornemmelse av hvordan den taktile sansen fremsto som ren teknikk, uten at dens største potensiale ble nevnt. Jeg tenkte at kommunikasjonen gjennom den taktile sansen kanskje står i fare for å bli en «kald», teknisk sak.

Jeg tenker at min egen lille definisjon av den taktile sans er at den er kroppen sin egen innebygde tolk. Det er lett å bli opphengt i teknikker for å overføre «teknisk» informasjon, men hva med den taktile sansens evne til å overføre medmenneskelighet og følelser? En god klem, hva kan den bidra med? Formidling av innhold vi ellers måtte brukt mange minutter på å forklare med ord og tegn.

For de av oss som har vært i en begravelse og mottatt kondolanser - har vi tenkt over hvor mange nyanser som finnes i et håndtrykk?

Som en fargepalett av medmenneskelighet og følelser. Hva kan den gode armen rundt skuldrene, med sine varierte trykknyanser, formidle til den ensomme og usikre?
En hånd som stryker varsomt over kinnet, eller ryggen...

Den taktile sansen er en fininnstilt sans som både kan motta og overføre en trinnløs skala av innlevelse, intensitet, inderlighet, vennlighet, medfølelse, nærhet og varme. Medmenneskelighet og godhet!

Den taktile sansen må ikke få lov til å bare bli et teknisk redskap. Den må daglig oppgraderes til å være et redskap til å overføre medmenneskelighet og følelser i en «kald» verden av mobbing og uforstand.

Med vennlig hilsen,
Lyder Storhaug

- Som gleder seg til neste år i BODØ!

SOMMERTREFFET: FRA DEN YNGRE GARDE

Skrevet av Edgar Kløckner Eftevåg

På sommertreffet i Fredrikstad hadde vi noen fantastiske dager fylt med morsomme aktiviteter!

Vi startet med lek, minigolf og bjørneløypa, og utforsket deretter Gamlebyen før vi dro på øyhopping på Hvaler. Vi nøt solfylte dager med bading på stranden og hadde det gøy med fotballgolf. Emma, vårt nye tilskudd, ble raskt kjent med alle og bidro med masse energi og glede til gruppa.

Besøket til Leos lekeland var også en stor suksess, der alle koste seg. Siste dagen var det rebusløp og «Grusomme meg 4» på kino. Det var virkelig en opplevelsesrik tid som vi alle ser tilbake på med smil!

Hilsen Edgar Kløckner Eftevåg

PROFIL:

Møt Julie Garsiot

Skrevet av Julie Garsiot

Hei folkens,

Dette er første gang jeg har blitt spurt om å skrive en artikkel for LSHDB.

Kort om meg selv: Jeg heter Julie Garsiot, er fransk og kom til Norge 5. november 2010 med min nordnorske mann, Eirik. Jeg har Usher type II, hører ganske bra med høreapparater, og har RP (Retinitis Pigmentosa) som gradvis reduserer tunnelsynet og gir makuladegenerasjon. I Frankrike har jeg en yngre søster som også har fått diagnosen Usher type II.

Jeg har møtt mange medlemmer gjennom Eikholt, LSHDB-lokallagene, og Achilles International of Norway. Det er et trivelig og trygt nettverk som heldigvis utvikler seg med stor hjelp fra våre tolker, ledsagere og frilansere. Jeg kan bokstavere, har et lite tegnspråkforråd, og bruker haptisk kommunikasjon.

Ved siden av jobben min (50 % stilling), er jeg ganske aktiv både vinter og sommer. Så lenge jeg er ute og nyter livet, får jeg oppleve naturen på sitt beste. Å miste synet endrer perspektivet, men vi bør fortsatt oppfylle drømmene våre. På min «bucket list» hadde jeg et sterkt ønske om å gå på fjellet på ski, og mestre langdistanse-skiturer. Med dette i tankene begynte jeg på ski-kurs for å lære teknikken med klassisk langrenns-ski, løpetrening på Bislett for å bygge kondisjon og ikke minst motivasjon. Inspirasjonen kom underveis gjennom deltakelse i ulike prosjekter, samt utfordringer med synet, en gammel kneskade og slitasje.

Små distanser ble til lengre distanser, jeg prøvde ulike terreng som ofte varierte, og deltok i løp. På denne måten fikk jeg samlet erfaring. Jeg kontrollerer knærne regelmessig og styrker dem underveis. Jeg jobber ofte målrettet, og mental forberedelse er like viktig som fysiske øvelser. Etter hvert våget jeg meg på noen løp og skiarrangementer, og resultatene ble sterkere og morsommere. Jeg får mersmak av å utfordre meg selv, så lenge kroppen responderer godt. Jeg har innsett at vi mennesker alltid er i en læringsprosess. Det er viktig å kjenne sine begrensninger og styrker, nivået av tretthet/ fatigue, enten fysisk eller psykisk, og energinivå/ overskudd.

For fire år siden ble Eirik og jeg foreldre til ei jente som heter Emma Jean. Veien tilbake etter permisjon og pandemi var en lang prosess. Småbarnsfamilie, jobb, verv og trening gir travle og lange dager med mange prioriteringer. Treningene organiseres ofte hjemme, i de flotte skogs- og snøomgivelsene i Maura, Nannestad kommune, eller som lek (dvs. styrke- og balanse-trening) med Emma Jean i armene, på beina, eller på trampoline.

Nå fortsetter jeg eventyret med nye reiser og opplevelser, enten på ski eller i løping.

I 2024 fullførte jeg min fjerde Birkebeiner (54 km), min første DNT-skitur med pulk, barn og overnatting, Drammen 10 km, Holmenkollstafetten, og mitt første terrengløp med Ecotrail og Birkebeinerløpet, begge på 21 km.

Før sommerferien fikk datteren min og jeg delta på sommertreffet med LSHDB i Fredrikstad. Emma Jean ble godt mottatt som «ny propell og maskot» av barnegruppen. Det var så vellykket at vi allerede gleder oss til neste tur i Bodø neste år.

RP fortsetter sin langsomme progresjon, og grå stær skal opereres under narkose etter to forsøk med beroligende tabletter og bedøvende dråper.

Men livet er rikere takket være en mann som støtter hver eneste «galskap» og opplevelse. Og ikke minst, medlemmer som har blitt gode venner, og som støtter meg gjennom både gode og dårlige dager. Til slutt vil jeg nevne den uendelig gode jobben tolker og ledsagere gjør i disse arrangementene.

Jeg har fortsatt mange nye drømmer og destinasjoner å utforske, enten alene eller med familien, og håper å få gjennomført disse i de neste årene!

Følg meg gjerne på Facebook eller på Strava!

Bildene viser Julie på ulike løp, ute på skirenn og ute på skitur med Emma Jean. I tillegg er det et bilde av Emma som leker ute på stranda med et annet barn. Alle bildene er tatt av Julie.

PROTOKOLL FRA LANDSMØTET

2024

Landsmøte i Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde (LSHDB). 25. juni 2024.

Sted: Scandic City, Fredrikstad.

Møtetid: Kl. 09.10 – 16.30.

Sak 1. Åpning, navneopprop og fastsettelse av antall stemmeberettigede.

Forbundsleder Åshild Johansen åpnet landsmøtet med å ønske alle velkommen. Daglig leder, Karin Andvig, informerte at teleslyngen som hotellet hadde frem-skaffet, ikke var optimal for de som brukte høreapparat/CI. Hun beklaget dette, men landsmøtet måtte gjennomføres. Noen deltakere slet med å oppfatte helheten i det som ble sagt.

Navneopprop viste 31 med tale-, forslags- og stemmerett. I tillegg var 8 støtte-medlemmer med tale- og forslagsrett til stede. Siden forrige landsmøte var følgende medlemmer gått bort: Marie Louise Aasholt, Arild Ellingsen og Inger Johanne Sandell. Disse ble minnet med ett minutt stillhet.

Sak 2. Valg av møteleder, referent, to stemmetellere og to protokollunderskrivere. Styret foreslo Tormod Prytz som møteleder og Kari Kristine Engan som referent. Landsmøtet ga tillatelse til at møtet ble tatt opp på lyd. Opptaket slettes når protokollen er godkjent.

Forslag fra salen: Inger Britt Paulsen og Øivind Haugom som stemmetellere, Bibbi Hagerupsen og Berit R. Øie som protokollunderskrivere. Alle ble valgt ved

akklamasjon.

Sak 3. Godkjenning av innkalling.

Innkalling til landsmøtet var kunngjort i SynHør-bladet nr. 1 som utkom i februar 2024. Vedtak: Innkallingen ble godkjent.

Sak 4. Godkjenning av sakslisten.

Forslag til saksliste var sendt ut på forhånd. Vedtak: Sakslisten ble godkjent.

Sak 5. Vedtak av møteregler.

Forslag på møteregler var sendt ut på forhånd. Marius Aasand Larsen foreslo 3 minutters taletid på innlegg. Møteleder opplyste at mobiltelefoner kan stå på lydløs. Cor van der Lijcke nevnte at fjorårets landsmøte vedtok ovennevnte endringer.

Det ble en del diskusjon vedrørende møtereglenes punkt om ordet fritt:

«3. Ordet fritt kan settes opp som siste sak før møtets avslutning. Vedtak under "ordet fritt" forplikter ikke styret.»

Cor mente at vedtak skal protokollføres og forplikte styret. Karin Andvig var enig i at det skal protokollføres, men ikke forplikte styret. Hun henviste til vedtektene som bestemmer at forslag skal sendes sentral-styret senest to måneder før landsmøtet og deltakerne en måned før møtet. Dermed er ikke «Ordet fritt» innkommet sak som styret skal behandle. Marius presiserte at alle saker tas på alvor og jobbes med. Berit R. Øie foreslo en tilføyelse i møte-reglene: De som forlater salen under møtet, må melde ifra pga. telling av antall stemmeberettigede.

Møteregele med endringer ble lest opp i sin helhet etter ønske fra Berit.

Vedtak: Møteregele ble godkjent med følgende endringer: Taletid på innlegg satt til 3 minutter. Mobiltelefoner kan stå på lyd-løs. De som forlater salen /kommer tilbake undermøtet, må melde ifra pga. telling av antall stemmeberettigede.

Videre ble det vedtatt at saker under «ordet fritt» protokollføres, men forplikter ikke styret.

Sak 6. Godkjenning av årsberetning 2023.

Årsberetningen var sendt ut på forhånd.

Møteleder gjennomgikk årsberetningen punkt for punkt. Følgende punkter ble kommentert:

4. Interessepolitisk arbeid.

Underpunkt g. Rådet for personer med funksjonsnedsettelser i Nannestad kommune. Bibbi Hagerupsen mente at dette punktet burde stå under «Annet arbeid». Solgun Granlund Storhaug foreslo å få lest opp underpunktene, Karin Andvig refererte disse.

Underpunkt «Eikholts styre». Odd Paulsen spurte hvordan det gikk med utbyggings-planene, Sissel Haavik Markhus orienterte om saken.

Punkt 7. Distriktkontaktene.

Odd Paulsen opplyste at det skal stå hans navn som leder av LSHDB avd. Telemark, ikke Per Jonassen.

Punkt 10. Prosjekt støttet av Stiftelsen Dam. Karin Andvig redegjorde for prosjek-tet «Intet sett, intet hørt». Bibbi Hagerup-sen lurte på om det er nye prosjekter på gang. Karin opplyste at det ikke var noen.

Punkt 13. Oppsummering.

Det kom spørsmål om hvem Foreningen for synshemmede var. Karin Andvig forklarte at Blindemissionen II har skiftet navn.

Vedtak: Årsberetningen 2023 ble godkjent med Odd Paulsens retting.

Sak 7. Godkjenning av årsregnskap med revisjonsberetning 2023.

Årsregnskap og revisjonsberetning var sendt ut på forhånd. Bibbi Hagerupsen spurte om driftstilskuddet fra Bufdir er økt i 2024, Karin Andvig bekreftet økning.

Arne Olav Løvik kommenterte at flybilletter er dyrere på søndager og mente det kan være en ide å starte sommertreffet senere slik at hjemreisen foregår på en ukedag.

Solgun G. Storhaug var enig i at det koster mye mer å fly på helgedag enn ukedag.

Tone Rørstad sa at billetter er billigere hvis en bestiller lang tid i forveien. Berit R. Øie spurte om styret var fornøyd med den økonomiske situasjonen.

Karin Andvig svarte at styret føler å ha en god og over-siktig økonomi, men må tenke på hva vi bruker penger på. Karin leste konklusjonen i revisjonsberetningen. Vedtak:

Årsregnskap med revisjonsberetning 2023 ble godkjent.

Sak 8. Innkomne saker.

Ingen saker forelå.

Sak 9. Arbeidsplan for 2024 - 2025.

Arbeidsplan inkludert styrets forslag til tilføyelser var sendt ut på forhånd.

Karin Andvig leste og redegjorde for forslag til endringer. Forslag til tilføyelse i punkt 1: «LSHDB skal arbeide for å bevare og forbedre ordningen med frilanstolker.» Landsmøtet støttet forslaget.

Forslag til ny formulering av punkt 4:

«LSHDB skal jobbe for å bedre helsen til personer med kombinert syns- og hørsels-tap/døvblindhet med særlig fokus på å spre kunnskap og informasjon til helsepersonell og ha økt fokus på psykisk helse, samt fortsette det tette samarbeidet med

Nasjonal behandlingstjeneste for sansetap og psykisk helse (NBSPH).»

Cor van der Lijcke foreslo å erstatte «økt fokus på psykisk helse» med «økt fokus på fysisk og mental helse».

Følgende deltok i debatten: Berit R. Øie, Marius A. Larsen, Odd Paulsen, Solgun G. Storhaug, Lyder Storhaug, Cor van der Lijcke, Bibbi Hagerupsen, Arne Olav Løvik og Sissel H. Markhus.

Avstemning viste 28 stemmer mot Cor van der Lijckes endringsforslag.

Vedtak: Følgende arbeidsplan for 2024 – 2025 ble godkjent:

1. LSHDB skal arbeide for å styrke brukerinnflytelsen når det gjelder døvblindes rettighet til tolk/ledsager. Dette gjelder særlig valg av tolk/ledsager og hvilke oppdrag døvblinde kan få tolk/ledsager til. LSHDB skal arbeide for å bevare og forbedre ordningen med frilanstolker
2. LSHDB skal søke samarbeid med tolkeutdanningene for å sikre at opplæringen tilfredsstiller døvblindes behov.
3. LSHDB skal styrke og videreutvikle samarbeidet med andre brukerorganisasjoner, spesielt i interessepolitiske saker. Dette blir stadig viktigere i arbeidet med å beholde rettigheter.
4. LSHDB skal jobbe for å bedre helsen til personer med kombinert syns- og hørselstap/døvblindhet med særlig fokus på å spre kunnskap og informasjon til helsepersonell og ha økt fokus på psykisk helse, samt fortsette det tette samarbeidet med Nasjonal behandlingstjeneste for sansetap og psykisk helse (NBSPH).

Sak 10. Fastsettelse av medlemskontingent for 2025. Styret foreslo å beholde

kontingenten uendret.

Vedtak: Kontingenten beholdes uendret.

Sak 11. Godkjenning av budsjett for 2024.

Budsjettet var sendt ut på forhånd.

Karin Andvig refererte hovedtallene.

Vedtak: Budsjettet ble godkjent.

Sak 12. Valg av

- a) Forbundsleder for to år
- b) To sentralstyremedlemmer for fire år
- c) to varamedlemmer for to år
- d) Valgkomité for to år: leder, to medlemmer og ett varamedlem.

Navneoppropet ved valgets begynnelse viste 31 stemmeberettigede til stede.

Valgkomiteens forslag til nytt styre var sendt ut på forhånd. Helge Goa lurte på hvorfor det ikke velges nestleder. Karin Andvig svarte at styret velger nestleder på første styremøte.

Alle ble valgt ved akklamasjon.

Forbundsleder Åshild Johansen, valgt for 2024 – 2026.

Styremedlem Kari Kristine Engan, valgt for 2024 – 2028.

Styremedlem Marius Aasand Larsen, valgt for 2024 – 2028.

Styremedlem Sissel Haavik Markhus, er på valg i 2026.

Styremedlem Ståle Hatlelid, er på valg i 2026.

1. Varamedlem Karianne Havsberg, valgt for 2024 - 2026.

2. Varamedlem Juliane Eftevåg, valgt for 2024 – 2026.

Valg av valgkomite 2024 – 2026.

Tidligere medlemmer Marie Drægner og Gry Nilsen ønsket ikke gjenvalg. Inger Kristin Hauge sa seg villig til å fortsette. Fra salen kom det dessuten forslag på følgende medlemmer til ny valgkomite: Medlem Andreas Findal Andersen, medlem Berit R.

Øie, vara Solgun Granlund Storhaug.
De ble valgt ved akklamasjon med Hauge som leder.

Sak 13. Ordet fritt.

Bibbi Hagerupsen spurte hva som er gjort vedrørende tolkesaken. Hun støtter styrets arbeid, men savner hun informasjon på sosiale medier og foreslo en plan for synliggjøring av styrets arbeid. Elin Stavnes oppfordret medlemmene til å etterspørre informasjon. Karin Andvig informerte om hva som skjer rundt frilansordningen. Berit R. Øie spurte hvor hun kan finne offentlig informasjon fra møter slik at medlemmene kan drive interessepolitisk arbeid.

Cor van der Lijcke foreslo å leie inn eksperthjelp i saker der styret ikke har kapasitet.

Jørgen Bjerg sa at det ikke alltid får tolk på sykehus med begrunnelse at man ikke er prioritert. Hva menes med det? En slik praksis kan være livsfarlig.

Cor van der Lijcke foreslo å ha en sjekkliste for å undersøke om hotellet har god teleslynge før LSHDB undertegner leiekontrakt. Karin Andvig svarte at dette var gjort, men fikk ikke opplyst at man måtte laste ned en app for å bruke teleslyngen.

På fjorårets landsmøte ble det satt ned en komite ledet av Berit R. Øie for å kartlegge hvor tilfreds medlemmer med kombinert sansetap er med statlige tjenesteytere: informasjon, oppfølging og veiledning. På spørsmål fra Cor van der Lijcke opplyste Berit at denne prosessen var utsatt til kommende høst pga. sykdom og manglende kapasitet. Men Karianne, Elin og Berit skal ta opp dette tema kommende høst.

Berit R. Øie orienterte om en samling for døvblinde med besøk blant annet i

Thomaskirken i Andebu. En artikkel om samlingen kommer i SynHør-bladet.

Helge Meidel Andersen ønsket informasjon fra LSHDB i pdf-format og ikke i word.

Cor van der Lijcke var prinsipielt uenig i møteregulene. Han begrunnet med at alle vedtak gjort i Sak 13. Ordet fritt skulle forplikte styret. Marius Aasand Larsen svarte at man må følge LSHDBs vedtekter.

Cor van der Lijcke kunngjorde at han vil sende inn forslag til neste års landsmøte med følgende ønske: Alle deltakerne på landsmøtet skal underskrive protokollen, ikke bare de to som møtet velger. Helge Goa svarte at det er vanlig med bare to protokollunderskrivere.

Helge Goa foreslo å legge sommerstevnet 2026 til Haugesund med besøk blant annet til Vikingmuseet.

Sak 14. Avslutning.

Gjenvalgt forbundsleder Åshild Johansen takket for tilliten og takket avtroppende varamedlem Ann Kristin Staberg for hennes innsats i styret. Videre takket hun møteleder for godt gjennomført møteledelse. Hun overrakte gaver til møteleder og referenten for arbeidet og avsluttet med å erklære landsmøtet for hevet.

Trondheim, 14. august 2024,

**Kari Kristine Engan, referent.
Berit R. Øie, protokollunderskriver.
Bibbi Hagerupsen, protokollunderskriver.**

NYTT FRA LOKALLAGENE

Her kommer et lite referat fra LSHDB Vestfold sin samling:

Torsdag 13 juni. 2024 var vi en gjeng med 5 medlemmer som samlet oss på tur ute for å nyte natur, frisk luft og det sosiale ved å komme sammen. Turen gikk til natur-skjønne Trollvann.

Dagen gikk med til bading, være sosiale og grilling rundt bålet. Det var helt supert å legge medlemsturen vår til det idylliske Trollvannet.

**Beste hilsen,
Merete Karlsen
LSHDB Vestfold**

FRIST FOR INNSENDING AV STOFF TIL
NESTE NUMMER:
10. OKTOBER (OG GJERNE LITT FØR)

TIL NESTE GANG

23. SEPTEMBER

Den internasjonale tegnspråkdagen

28. SEPTEMBER

Den internasjonale dagen for universell tilgang
til informasjon

30. SEPTEMBER

Internasjonal oversettelsesdag

10. OKTOBER

Verdensdagen for psykisk helse

Ca 18. OKTOBER

Neste nummer av SynHør bladet
havner i postkassa

Erland Hansen AS
3900 PORSGRUNN
Tlf. 35 55 16 19

LIERSTRANDA
Tlf. 32 84 94 90

Norspray AS
Maskinveien 10
4033 STAVANGER
Tlf. 51 22 07 00

Specsavers Horten
Vognmannsgata 5, 3187 HORTEN
Tlf. 33 80 48 00

Bendiksklev 2 | 4836 ARENDAL | Tlf. 37 05 21 21

Ken Hygiene Systems AS

Verkseier Furulunds vei 21
0668 OSLO
Tlf. 22 79 33 00

Rødmyrsvingen 94
3735 SKIEN
Tlf. 901 85 868

Jacob Friis Ur-Optikk AS

Storgata 60
9008 TROMSØ
Tlf. 77 68 31 35

Synsenteret AS Stavanger

Kirkegata 26
4006 STAVANGER
Tlf. 51 85 80 80

**BRATTVÅG
SYNSSENTER**

Strandgata 7 | T: 70 21 60 50 | post@brasyn.no

Autorisert regnskapsførerselskap
Dyrmyrgata 4, 3611 KONGSBERG
Tlf. 926 30 300

Våler kommune
valer.kommune.no

Bakketeigen 51
3570 ÅL
Tlf. 32 08 26 00

Specsavers Skien
Herkules Senter Tlf. 35 53 48 90

Din leverandør av merkevarer

8400 SORTLAND | Tlf. 76 12 21 62

Andebu Sentrum 1
3160 ANDEBU
Tlf. 33 43 88 00

**Jens Dybendal
Gullsmed Optiker Ur
Glassmagasin AS**

Flisa Stormarked
2270 FLISA
Tlf. 62 95 15 43

Eikholt Senter for Døvblinde
Helen Kellers vei 3, 3031 DRAMMEN
Tlf. 456 14 404

RETURADRESSE

LSHDB (Landsforbundet for kombinert
Syns– og Hørselshemmede / Døvblinde),
SKIPPERGATA 33
0154 OSLO

LSHDB
SENTRALSTYRE
2024-2026

FORBUNDSLEDER

Åshild Johansen

NESTLEDER

Kari Kristine Engan

STYREMEDLEMMER

Ståle Hatlelid
Sissel H. Markhus
Marius Aasand Larsen

VARAMEDLEMMER

Karianne Havsberg
Juliane Eftevåg